

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационния труд на Васил Костадинов Миков на тема
ПРОСТИТУЦИЯ И ТРАФИК НА ХОРА С ЦЕЛ СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ
В БЪЛГАРИЯ:**

**ХАРАКТЕРИСТИКИ, ПРИЧИНИ, ПУБЛИЧНИ ПОЛИТИКИ
за присъждане на образователната и научна степен “доктор”
по научна специалност 05.11.01 Социология**

РЕЦЕНЗЕНТ:ПРОФ.ДСН. ВАЛЕНТИНА ЗЛАТАНОВА

През последното десетилетие България е на едно от първите места в Европа и света по жертви на трафик на хора, голяма част от които с цел сексуална експлоатация. Проституцията като пораждащо трафика явление и като основна форма на сексуална експлоатация у нас е в значителни мащаби и сфера на интерес на организираната транснационална престъпност.

Инерцията от миналото този проблем да е тема „табу“, която се отрича и омаловажава продължава и днес, когато явлението е придобило значителни размери. Липсата на български изследвания по тази тема и нечувствителността на институциите и гражданското общество към това социално явление, подценяването и negliжирането му като значим социален проблем може да бъде обяснено с липсата на социологически подход към това явление. Както и усещането, че липсата на знание в тази сфера в един продължителен период е преднамерено търпяна като част от конспиративността, явяваща се характеристика на процесите, протичащи в преходния период.

1. Аналитична характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Васил Миков е *актуален* в опита си да даде цялостна концепция за проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация от историята на възникването им, формите и участниците в това колективно отклоняващо се поведение до публичните политики (в международен сравнителен анализ и исторически контекст). Работата е 227 стр. структурирана в четири глави, заключение и библиография. Авторът е цитирал 159 автори на кирилица и латиница, 122 медийни публикации и 30 нормативни документи, свързани с изследваните проблеми.

Общото впечатление от докторската дисертация на Васил Миков е, че е налице отлично познаване на проблемите. Творчески е анализирана внушителен обем научна литература, данни от проведени изследвания от други автори, основни международноправни документи и чуждо законодателство, информация от лични наблюдения и собствен професионален опит за изясняване основните *характеристики, формите, механизмите* на въвличане, ролите и функциите на основните актьори в тези процеси.

Значително внимание докторантът отделя на анализа на причините за това явление на ниво „общество” и на ниво „личност” (нравствено-психологически, социално-икономически).

Важно място в дисертационния труд заема комплексното изследване на Миков на обвързаността на проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация с други престъпни дейности, по-специално организираната престъпност, корупцията и прането на пари. Това превръща проблемът от индивидуален в болезнен социален проблем.

За първи път у нас в дисертационния труд се прави анализ на публичните политики по отношение на проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация, в т.ч. в международен и исторически аспект. Специален акцент има върху публичните политики у нас от преди освобождението от турско робство до наши дни. В дисертацията е направена експертна оценка на действащите законодателни политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация. Професионалният анализ на Васил Миков завършва с предложения за промени на действащите законодателни политики към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация.

2. Научно-теоретични и приложни постижения на докторанта

1. За първи път у нас е направен комплексен критичен анализ на изследванията, свързани с проституцията и трафикът на хора като взаимосвързани социални явления и е доказана връзката между тях, което дава основание да се говори за единен криминален феномен;
2. Формулирана е цялостна концепция за причините и факторите, които детерминират тези феномени на макро и микро ниво – нравствено-психологически, социално-икономически, исторически, културни, медийни;

3. Компетентно и задълбочено са изследвани механизмите на проявление на тези явления в светлината на ролите и функциите на различните участници в това „колективно отклонение” в зависимост от типовете и формите на проявление;
4. За първи път у нас е направена диагностика на процеса на проституция и трафика на хора с цел сексуална експлоатация във връзка с други форми на престъпност – организираната престъпност, корупцията и прането на пари;
5. На базата на критична оценка на действащото законодателство у нас по отношение на ефективността на противодействие на проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация в дисертационния труд са направени конкретни предложения и препоръки за промени и разработване на комплекс от мерки за противодействие на престъпленията, свързани със сексуална експлоатация, което има практико-приложен характер;
6. Направените изводи в дисертационния труд имат общо теоретичен и приложен характер и представляват интерес за експертите, натоварени с актуализиране на националното законодателство, за работещите в правоохранителните органи, служителите на националната и местните комисии за борба с трафика на хора и педагози от общообразователните и специализираните учебни заведения.

Представеният за защита дисертационен труд е лично дело на докторанта.

Авторефератът коректно отразява дисертационния труд и направените в него научни приноси.

3. Критични бележки и въпроси

Към докторанта могат да бъдат отправени и следните критични бележки и въпроси:

1. Основната критична бележка е свързана с обстоятелството, че на места не се откроява ясно личната позиция на автора по спорните въпроси, свързани с публичните политики по отношение на проституцията и трафика на жени с цел сексуална експлоатация. Това е преди всичко препоръка при редактиране и подготовка на дисертацията за отпечатването ѝ като книга, нещо което препоръчвам.
2. Интересно ми е мнението на докторанта по отношение на проекта за нов НК. Счита ли той, че в него е променена философията на политиката за превенция и борба с проституцията (ако намира, че има такава) ?

3. Стъпка напред или назад са предвидените наказания и мерки в проекта за НК в частта си за на престъпленията против половата нравственост – предвидените състави за сводничество и сутеньорство и т.н. (гл.15 (раздел II), както и глава 16 (Трафик на хора)? Преодоляни ли са в проекта слабостите на подхода при изследване и набелязване на мерките за противодействие на проституцията и трафика на хора? Изолираното разглеждане и разкъсване на връзката между двете явления не води ли до нерационален контрол, както и остаряло, несъвременен разбирателен интерес и обществената опасност, включително във формулировките на такива състави като „сводничество“ и „предоставяне на помещение за разврат“.

Всички тези бележки и въпроси към докторанта са по-скоро насоки за бъдещи изследвания и разработки в бъдещата му работа.

4. Мотивирано и ясно формулирано заключение

На основата на всичко казано по-горе считам, че приносите, направени в дисертационния труд обогатяват социологията на отклоняващото се поведение и по-специално познанията в областта на трафика на хора с цел сексуална експлоатация като форма на организирана престъпност. Изводите от анализите, изброени по-горе, показват, че представения за защита дисертационен труд на Васил Костадинов Миков има необходимите качества, които отговарят на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. В представената дисертация той демонстрира висок експертен капацитет. А направените изводи имат важно научно-теоретично и приложно значение за изследваната проблематика и социална политика. Предвид на всичко казано до тук, убедено предлагам на членовете на научното жури да гласуват „за“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по специалността „социология“ (шифър 05.11.01) на Васил Костадинов Миков.

30.01.2014

РЕЦЕНЗЕНТ: Проф.д-р ВАЛЕНТИНА ЗЛАТАНОВА